

Чик көдлмшин аш

Кортана Хар-Күүкн арвн дөрвтагъасн авн эклдж көдлмш кесми. Тиигхд ик ахнь, Мандж, Советск Цергт цергтж йовла, эцкнь — Кортан джири долата билә, экнь бас тедү наста билә.

Орк-бүләс көдлдгнь — ганцхи Муутл, Хар-Күүкнә бичкн ахнь бәасмн. Тер цагла Муутлд чигн дала насн уга билә — ин долата бәасмн.

1946 джил, дөрвн джилин догши дән төгсәд нег джил ч болад уга.

Лаврин дунд, апрель сарла Хар-Күүкн түрүн болдж үр күүкдлә болн медәтә күүкд улсла хамдан, шин джилин тәрәнә газрт удобрень (шегбог) тарадж асхк болдж гарв. Одрин дуусн көдләд ирсн күүкән үзчкәд, Кортан хаджуднь сүүчкад келв:

— Нә, күүкм, санагъан бичә зов. Зуг үнн седклән өгәд, чик ухагъан тәвәд көдлмшт көдлсн күүнд — кишг-хүв ирдмн, ээм бүтн, гесн цахлхнь болдмн. Дакад болхла, көдлмшиг медхшв гидж келдмн бичш. седклән тәвхлә көдлмн аац дасгдмн.

Эн келсн үгмүдиг, багъ нас-авла. Терүнә хөөн ямаран көдлмшд эс көдлгдв: тракторт прицеппчикәр, комбайнас соллом хайдгар, саальчар, м а л хәрүлдгәр...

Альднь болв чигн, алькинъ болв чигн кехләрн Хар-Күүкн седклән көдлмшт өгсн төләдән — оньдин оln-әмтнә нүүрт, сән нертә, мөрәггәр белг авч, Күндллгъни грамотар ачлгдад йовв.

Нидн, нааран гарх деернь, Омск областин, Полтавск района, райзаготскотин ахлач хаалгднь йовхднь дөнъ-нөкд болв — тер бас чик көдлмшин аш.

Майин доланд Элст балгъснд ирдж буучкад, Кортана Хар-Күүкн Элстин мехпекархньд гуйр зөөдгәр орв. Сар болсна хөөн шамдгъа, көдлмшдән сүзгтә Хар-Күүкниг өдмг болгъдг цехд орулв.

Эн көдлмшәс чигн Хар-Күүкн медхшв гидж хәрү цухрсн уга. «Бәрәд кехлә көдлмшин ацц дасгдмн», — гидж эцкин өлсн герәсн чееджәс гархш, зүркнд унтрхш.

Дакад болхла, нәамн джил-ин эргид өдмг болгъдг газрт көдлдж йовх Варвара Ильинична Жижимова түрүн өдрәс авн эклә әдл, ююг ягъдж кехинь, кедү усн, ямаран гуйр кергтәг заадж өгдг билә. Ах мастер Иван Павлович Добров чигн үнн седкләрн дөнъндг билә. «Күн дөнъгәр, шовун далвагарн» гидг чик болдж гарчана.

Сиврт йовад чигн, эврә газрт ирәд чигн кедү сән седклтә, чилгр ухата, хурц сүв-селвгтә орс, хальмг, украинец болн нань чигн келн әмтнлә Хар-Күүкн көдлдж йовна! Тер учрар чигн гарт бәрсн көдлмш оньдин күцәнъгъүстә, тохнята болна.

Теглг нургъта, төгрг хар нүдтә, шулуи-шудрмг Кортана Хар-Күүкниг хамдан көдлдг улснь чигн, хамдан бәәдг, сәәнәр таньдг улснь чигн икәр күндлнә. Клава Шушунова Хар-Күүкнә хөөн ирдж көдлмшд орла, болв эн хойр эндр өдр сәәнәр үүрлхәнә, юнъгад гихлә, көдлмшән чиләчкәд, хамдан хәрв чигн, кинотеатрт, амрдг өдр стадионд одв чигн, магази эргәд хулд кев чигн — салцхахш.

Эн өдрмүдт Кортана Хар-Күүкн ик байрта бәәнә. Хамдан көдлдг улснь болн сунъгъврин 5-ч номертә Кировск округин сунъгъачир эн хальмгин эгл күүкиг Хальмг автономн республикин Деед Советд депутат сунъгъхар кандидатан гидж шииджәнә. Эн ик байр болн ик итквр, даалгъвр.

«Ягъсн сәәхн орн-нутгт төрсн, ямр ик хүв-кишгтә улс болхув бидн» — гисн тоолвр энүнә өрчиг дүүргнә.

Иигдж байрлх Хар-Күүкнә зөвн. Багъ-Чонса угатя күүнә, эгл колхозникин бүлд төрсн, темдг уга күүкн, Хальмг республикин ах йоснд депутат шиидгдх зөв зугл мана советск социалистическ орн-нутгин күн болгън тегш зөв эдлдгин уршг.

Мана орн-нутгт эн йовдл захан күн болгъна хаалгъ, джиргъл, хүв.

Чик көдлмшин аш кезәд чигн әмтнә зүркнд, оlnа нүүрт. Тим күүг иткнә бидн, даалгъвр өгч үнлнә бидн, тер күүнә төлә сунъгъврт дуугъан чигн өгчәнәвдн.